

Лисанець Олег Станіславович

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

доцент кафедри земельного та аграрного права

***Щодо поняття та основних тенденцій розвитку органічного
землекористування***

Серед альтернативних систем господарювання на сучасному етапі найбільш розвиненим стало органічне сільське господарство, що практикується у 162 країнах світу. Воно сприяє покращенню якісного стану земельних ресурсів та в цілому навколишнього природного середовища, що безпосередньо позитивно впливає на стан здоров'я населення.

Екологізація сільськогосподарського виробництва у світі обумовлена новими цілями які проголошено ООН та ФАО. Поряд із проблемами голоду, бідності поставлені й питання збереження сільськогосподарських земель, безпеки харчової продукції та виробництва екологічної й органічної продукції.

Дослідження органічного землеробства Департаментом США у 1985 році стали основою для формулювання змісту терміну «органічне землеробство» як системи виробництва сільськогосподарської продукції, що забороняє або значною мірою обмежує використання синтетичних добрив, пестицидів, регуляторів росту рослин. У рослинництві ця система базується на максимально можливому й ефективному використанні сівозмін, поживних решток та побічної частини рослин, гною, компостів, зелених добрив, сидеральних культур, органічних відходів переробних підприємств, механічного обробітку ґрунту та біологічних методів регулювання кількості бур'янів, шкідників, збудників хвороб. У 1995 році Колегія з національних стандартів органічної продукції запропонувала трохи інше визначення органічного землеробства, як «...системи екологічного менеджменту сільськогосподарського виробництва, що підтримує та поліпшує біорізноманітність, біологічні цикли та біологічну активність ґрунтів». Вона

базується на мінімальному використанні неприродних (штучних) матеріалів і сировини та використанні таких агротехнічних заходів, які відроджують, підтримують та поліпшують екологічну гармонійність.

За визначенням Міжнародної федерації з розвитку органічного землеробства (IFOAM): «органічне сільське господарство – це виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Вона залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов, і водночас не допускає застосування шкідливих ресурсів, що спричиняють негативні наслідки».

Органічне землеробство поєднує у собі традиції, нововведення та науку для поліпшення стану навколишнього середовища та сприяння розвитку справедливих відносин і належного рівня життя. Воно об'єднує всі сільськогосподарські системи, що підтримують екологічно доцільне виробництво продукції з урахуванням екологічних і соціальних аспектів.

Органічно вироблена продукція з'являється наприкінці минулого століття в розвинених країнах. Поява і розвиток такої продукції були пов'язані зі зростанням добробуту населення, у зв'язку з чим відбулися якісні зміни купівельного попиту – підвищився попит на «здорову їжу». Сільське господарство цих країн було готове задовольнити цей попит, оскільки в умовах перевиробництва фермери почали активно шукати нові ринки збуту продукції.

Наступною важливою історичною віхою у виробництві органічної продукції було створення 1972 року у Версалі (Франція) Міжнародної федерації руху за органічне сільське господарство (IFOAM), яка нині об'єднує 750 організацій із 108 країн. Метою цієї організації стало визначення «ролі органічної агрокультури у виробництві, переробці, розподілі чи споживанні для підтримання і поліпшення здоров'я екосистем і живих істот від мікроорганізмів ґрунту до людини».

Починаючи з 1990-х років, у багатьох країнах світу виникають ринки органічної продукції, які на сьогоднішній день перебувають у стані стрімкого росту. Каталізатором цього процесу стали різні екологічні катастрофи і

скандали навколо харчових продуктів, а також зростання рівня свідомості споживачів. Високі темпи споживання, розширення асортименту, розповсюдження органічного агровиробництва в багатьох країнах дають змогу вважати органічну їжу пріоритетним напрямком у харчуванні людини.

Органічне виробництво характеризує виробничу діяльність фізичних (юридичних) осіб з повним технологічним циклом: від вирощування органічної продукції, її переробки до отримання натурального (екологічно чистого) продукту. Відповідно до зазначеного, продукція, отримана в результаті сертифікованого органічного виробництва отримує статус органічної, що надає додаткову цінність продуктам, не виключаючи загальнодержавний контроль за якістю продукції, виконання санітарно-гігієнічних норм тощо.

Органічне землеробство є відносно новим напрямком у агровиробництві, то і наявність фундаментальних видань які досліджують цю сферу досить незначна. Тому однією з важливих передумов розвитку органічного землеробства в Україні є розробка системної нормативно-правової бази регулювання розвитку органічного рослинництва й тваринництва, умов сертифікації продукції та визнання її як екологічно чистої, а також формування й обґрунтування комплексної стратегії розвитку органічного землеробства. Без системної підготовчої роботи окремі заходи не матимуть очікуваного ефекту